

ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ ПЕТРОВИЧА ЩЕРБАКА

З глибоким сумом повідомляємо, що 18 січня 2018 р. на 94-му році пішов з життя видатний український учений у галузі геохімії, петрології і геохронології докембрію, академік НАН України Микола Петрович Щербак.

М. П. Щербак народився 16 вересня 1924 р. у с. Савинці Палласівського району Саратовської області. У дев'ятирічному віці він з батьками переїхав до м. Перекопська Кемеровської області, де 1942 року закінчив середню школу та вступив до Донецького індустріального інституту.

Трудову діяльність Микола Петрович почав на Донбасі в Микитівській геологорозвідувальній партії тресту “Артемгеологія”, а з 1948 р. – у Північносхідному геологічному управлінні Мінгео СРСР на посадах старшого геолога, а потім керівника декількох геологічних партій.

Наукова діяльність М. П. Щербака в системі Академії наук України почалася 1955 року зі вступом до аспірантури Інституту геологічних наук АН УРСР. Його науковим керівником був академік М. П. Семененко. 1959 року Микола Петрович захистив кандидатську дисертацію.

1969 року засновано Інститут геохімії і фізики мінералів АН УРСР (ІГФМ, нині Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М. П. Семененка (ІГМР)), де М. П. Щербак очолив відділ геохімії ізотопів і радіогеохронології. Одночасно вчений завершив роботу над докторською дисертацією й успішно її захистив 1971 року.

1977 року М. П. Щербак очолив ІГФМ АН УРСР. Понад 30 років на посаді директора інституту Микола Петрович успішно розвивав петролого-геохімічний, рудно-металогенічний і мінералогічний напрями. Він зосередив багатoproфільну наукову тематику інституту на розв'язанні двох головних проблем – еволюції ендегенних процесів у докембрії і перспективі рудоносності Українського щита й еколого-геохімічному районуванні та прогнозуванні екогеохімічного стану в Україні.

У 1976–1983 рр. М. П. Щербак – академік-секретар Відділення геології, геохімії і геофізики АН УРСР, голова Комісії з ізотопної геохронології при АН СРСР, у 1979–1999 рр.

– голова Української секції Всесоюзної ради з геології докембрію. З 1978 року – керівник ранньодокембрійської секції Української міжвідомчої стратиграфічної комісії (нині – архейська комісія Національного стратиграфічного комітету України).

Інтереси і поле творчої діяльності М. П. Щербака досить різноманітні та масштабні. Він передусім знайомий фахівець у галузі ізотопної геохронології. З його ім'ям пов'язаний інтенсивний розвиток ізотопно-геохімічних методів дослідження гірських порід України. Ще в 1960-х роках він опрацював ідею про два етапи гранітизації і магматизму в ранньому докембрії, а також реперні ізохронно-геохронологічні рівні для обґрунтування стратиграфічної схеми Українського щита. Ці й інші розробки вченого висвітлено в його монографіях “Петрологія і геохронологія західної частини Українського щита” (1975 р.), “Изотопная геология Украины” (1981 р.), “Стратиграфические разрезы докембрия Украинского щита” (1985 р.), “Железисто-кремнистые формации докембрия европейской части СССР. Стратиграфия” (1988 р.) та ін.

Фундаментальні дослідження академіка М. П. Щербака з геохронології докембрію, петрогенезу і мінералогії Українського щита відомі далеко за межами України. З 1980 р. він брав участь у роботі Міжнародного геологічного конгресу, Міжнародної програми геологічної кореляції, Карпато-Балканської геологічної асоціації, Міжнародної стратиграфічної комісії.

Наукові розробки М. П. Щербака пов'язані з геологічним виробництвом. Вони спрямовані на прогнозування й розроблення генетичних моделей формування родовищ алмазів, золота, платиноїдів, рідкісних і рідкісноземельних елементів кольорових і чорних металів.

Останнє десятиріччя М. П. Щербак працював радником при дирекції ІГМР НАН України. Упродовж багатьох років Микола Петрович очолював вчену раду, спеціалізовану раду із захисту кандидатських і докторських дисертацій. Під його керівництвом підготовлено чимало кандидатів і докторів наук. Він член редколегій “Геологічного журналу”, “Мінералогічного журналу”, науковий редактор багатьох монографій, збірників, геологічних карт тощо.

М. П. Щербак – двічі лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1981, 1998), заслужений діяч науки і техніки України (1995). Його відзначено медалями “Ветеран праці” (1986), “За трудову доблесть” (1986), орденом “Знак пошани” (1986).

Світла пам'ять про Миколу Петровича Щербака назавжди збережеться в серцях і думках його колег і учнів.

Висловлюємо глибокі співчуття рідним і близьким покійного у зв'язку з непоправною втратою.